

Мар'яне, а що це ви робите? – здивувався Максим... пильно дивлячись на косу... / – Що роблю?.. – Забавку на панів чи драгунів. / – Колоди їх будете? – здогадався Максим. / – Коли доведеться, то й колоди буду, нічого, дитино, не зробиш, – відповів, зібравши зморшки на чолі, й зітхнув, бо краще було б косити траву чи пашницю, аніж проливати нею хоча б і погану кров” [7, с. 641].

Концентричність сюжетів творів, а звідси багатоплановість у зображенні дійсності дозволила обом митцям створити художню цілісність зовнішніх подій і внутрішнього розвитку героїв, а також показати взаємообумовленість і взаємопроникнення загального і окремого у характерах персонажів, оскільки “...конфлікт проходить через весь твір і є внутрішнім ядром утримування цілісної єдності художньої реальності” [5, с. 555].

“Кожний народ, нація, етнос має свою духовну і побутову культуру – специфічну систему переконань і цінностей, звичаїв і норм поведінки, за допомогою яких упорядковується життєвий досвід, регулюються внутрішньо етнічні відносини. Як нормативно-ціннісний спосіб організації суспільного життя, культура у застосуванні до почуттів означає ступінь засвоєння людиною традиційних норм і правил поведінки, яка виявляється у вмінні керувати пристрастями та емоціями у сфері міжсуб’єктних відносин...” [6, с. 76]. Потрібно зауважити, що без вірного співвідношення між обставинами, у які потрапляє дійова особа, і показу їхнього своєрідного взаємозв’язку письменники не змогли б з усією повнотою відтворити ідейний зміст, що впливає з вдалого розкриття характеротворчих рис.

Типологічне зіставлення згаданих романів дало змогу проаналізувати риси подібності та відмінності у показі характерних типових обставин з огляду на історичні та соціальні умови тогочасної дійсності. Авторами у різний спосіб осмислюються домінуючі проблеми сюжетів, наприклад: втілення у традиціях сім’ї Мелехових вікових неписаних законів козаків, які руйнуються під час розвитку сюжету (ідеологічні конфлікти); поступовий перехід від конфліктів окремих родин до відображення проблем всього тогочасного українського селянства (романи

М. Стельмаха). Окремі мікрозібрання персонажів у цьому випадку передають зміну настроїв не поодиноким особам, а всього колективу у певному часопросторі. Для показу жанрової специфіки характерним для М. Шолохова є реалістичне відтворення військового буття, для М. Стельмаха – більш романтичне (героїчне) розкриття роздумів про сенс війни. Проаналізований же матеріал свідчить про глибокий зв’язок художніх систем М. Шолохова і М. Стельмаха.

1. *Гуменний М. Х.* Поетика романного жанру Олеса Гончара: проблеми типологій: монографія / Микола Хомич Гуменний. – К. : Акцент, 2005. – 240 с.
2. *Гуменний М. Х.* Західний антивоєнний роман і проза О. Гончара: компаративний аспект: монографія / М. Х. Гуменний. – К. : Євшан-зілля, 2009. – 320 с.
3. *Дузь Л. И.* Создание характеров в дилогии М. Стельмаха “Большая родня” и “Кровь людская – не водица”: автореф. дис. ... канд. филол. наук: 10.01.03 / Л. И. Дузь; [ОГУ им. И. И. Мечникова]. – Одеса, 1976. – 25 с.
4. *Кисель Н. А.* Эпический мир М. А. Шолохова / Н. А. Кисель // Творчество писателя в национальной культуре России: Шолоховские чтения / [гл. ред. Н. И. Глушков]. – Ростов н/Д: Ростиздат, 2000. – С. 150–161.
5. Лексикон загального та порівняльного літературознавства / [редкол.: А. Волков, О. Бойченко, І. Зварич та ін.]. – Чернівці: Золоті литаври, 2001. – 636 с.
6. *Мельникова Н. И.* Языческое и православное в культуре чувств шолоховских героинь / Н. И. Мельникова // Творчество писателя в национальной культуре России: Шолоховские чтения / [гл. ред. Н. И. Глушков]. – Ростов н/Д: Ростовиздат, 2000. – С. 76–86.
7. *Стельмах М. П.* “Хліб і сіль” / Михайло Панасович Стельмах; [передм. Є. Гуцала] // Твори: У 7 т. – К. : Дніпро, 1982. – Т. 1. – 1982. – 656 с.
8. *Стельмах М. П.* “Кров людська – не водиця” / Михайло Панасович Стельмах // Твори: У 7 т. – К. : Дніпро, 1982. – Т. 2. – 1982. – С. 5–260.
9. *Шолохов М. А.* Собрание сочинений: В 9 т. / Михаил Александрович Шолохов. – М. : ТЕРРА – Книжный клуб, 2001.–Т. 3: Тихий Дон: Роман в 4-х кн. – Кн. 3 / [сост., примеч. В. Васильева]. – 2001. – 384 с.
10. *Шолохов М. А.* Собрание сочинений: В 9 т. / Михаил Александрович Шолохов. – М. : ТЕРРА – Книжный клуб, 2001. – Т. 4 : Тихий Дон: Роман в 4-х кн. – Кн. 4 / [сост., примеч. В. Васильева]. – 2001. – 384 с.
11. *Шолохов М. А.* Собрание сочинений: В 9 т. / Михаил Александрович Шолохов. – М. : ТЕРРА – Книжный клуб, 2001. – Т. 8 / [сост., примеч. В. Васильева]. – 2001. – 384 с.

*Ганна Атрошенко*

## **Етнокультурна зумовленість фразеології в ”Катренах оголошених картин (навіяне живописом Івана Марчука)” О. Гончаренка**

*У статті розглядаються специфіка художнього тексту та своєрідність індивідуально-авторського стилю О. Гончаренка на фразеологічному рівні.*

***The work reveals specificity of artistic text and originality author's individual style of Oleg's Goncharenko on the phraseological level.***

Художній текст є специфічним філологічним засобом осмислення буття. Об'єктивна реальність світобудови перебуває в основі відтвореної автором реальності і втілюється в усій його мовній палітрі, характерними ознаками якої є водночас асоціативно-сміслові навантаження та дискурсивно-прагматичне мислення. Ці визначальні складові об'єктивуються в семантиці мовних зворотів непрямої й похідної номінації – фразеологічних одиниць.

Фразеологічний масив художніх текстів експліковано в наукових працях Л. Авксентьева, Н. Бабич, І. Білодіда, В. Білоноженко, М. Богдана, Л. Добржанської, Л. Скрипник, Н. Сологуб, В. Ужченка, В. Чабаненка, М. Коломійця, Ю. Прадіда, Л. Щербачук, Ю. Кохана, В. Папіш та ін. Лінгвісти переважно зосереджують увагу на структурно-семантичних, функціонально-стилістичних, фразеотворчих, зіставних аспектах дослідження фраземіки художніх творів Т. Шевченка, М. Коцюбинського, В. Стефаника, М. Стельмаха, Остапа Вишні, О. Довженка, М. Рильського, О. Гончара, П. Загребельного, І. Чендея та ін.

Дослідницький інтерес до вивчення фразеологізмів у художніх творах митців слова свідчить, що фразеологія як матеріал для вдосконалення культури береже кращі зразки індивідуально-авторської письменницької майстерності. Вивчення фразеологічної системи української мови на рівні творів художньої літератури дає змогу з'ясувати активні процеси в різних функціональних умовах, простежити стилістичний потенціал оказіональних трансформацій фразеологічних одиниць, осмислити глибинні взаємозв'язки їхньої семантики і прагматики, визначити їх етнокультурну зумовленість.

Мова творів самобутнього українського митця О. Гончаренка в цьому аспекті становить значний науковий інтерес. Словесна творчість письменника – багатомірний комплекс взаємопов'язаних елементів. Художнє бачення О. Гончаренком світу не загальноінформативне, а мистецьки загострене й неповторно індивідуалізоване. Але до цього часу поза увагою мовознавців залишається вивчення в художньо-мовленнєвій організації текстів О. Гончаренка фразеологізмів, які використовує письменник не як засіб механічного перефразування, а як результат динамічної реакції на довкілля, спрямованої на пошуки найкращого втілення думки, зумовленою його високою духовною культурою. Саме це й зумовило вибір теми нашої розвідки.

Актуальність обраної теми зумовлена активізацією уваги мовознавців до з'ясування психолінгвальної природи складників

ідіолектного простору митців слова, які уособлюють яскраві приклади національного світобачення; відсутністю досліджень, присвячених вивченню художньої мови О. Гончаренка; утвердженням цілісної концепції інтерпретування фразеологізмів як лінгвоментальних маркерів творчості письменника; вивченням індивідуальних особливостей експлікації фразеологічних одиниць у мовотворчості митця; з'ясуванням фраземної вербалізації концептів; визначенням стилістичного потенціалу оказіональних трансформацій фразеологічних одиниць.

Мета нашої розвідки полягає у з'ясуванні світобачення О. Гончаренка на фразеологічному рівні; опис етноконцептосфери письменника, яка перетинається з фразеологією. Джерелом фактичного матеріалу стало одне з останніх видань письменника – збірка “Катрени оголошених картин (навіяне живописом Івана Марчука)” (2011 рік).

Одразу ж відзначимо, що, як зазначають дослідники, не можна однозначно стверджувати, що на сьогодні з'ясовано суперечливу природу фразеологізмів (фразеологічних одиниць) як мовного знака вторинної номінації, як елемента художнього тексту. Фразеологізми є специфічними мовними формулами, картинками світу, як наголошує В. Ужченко, із закодованою інформацією про минуле, наших предків, їхній спосіб сприйняття світу та оцінку всього сущого. Вони акумулюють культурні потенції народу, тільки йому притаманним способом маніфестують дух і неповторність ментальності нації [5, с. 8].

Фразеологічні одиниці ввібрали історичні події й соціальне життя, вирізняють найменші порухи нашого серця, розказують про неосяжний світ людських почувань, вражають точністю асоціацій між природою, звичайними життєвими фактами і людською поведінкою, нашими емоціями і вчинками.

Фразеологічні одиниці – скарбниця поетичних уявлень народу. Усе матеріальне життя, обряди, вірування, повір'я, забобони відклалися в стереотипах поведінки будь-якого народу і вербалізувалися в численних фразеологізмах. Фразеологічні одиниці втілюють історичний, повсякденно-емпіричний та культурний досвід етносу.

Фразеологічні засоби мови є квінтесенцією її національного обличчя. Вони містять у собі велику силу експресії та емоційної наснаги. Фразеологізми вважають, як наголошував І. Білодід, однією із специфічних рис кожної мови [4, с. 150]. Вони набагато виразніші, ніж окремі слова, мають більш яскраве експресивне чи емоційне забарвлення.

Підкреслимо, що фразеологічні одиниці в О. Гончаренка виконують не стільки номінативну функцію, скільки експресивно-оцінну, прагматичну, когнітивну, коли вербалізують елементи матеріальної і духовної культури.

Фразеологічний рівень художнього твору є акумулятивним центром, який здійснює зв'язок мовних явищ з культурою певного етносоціуму; є джерелом і носієм країнознавчої, етнокультурної інформації.

Варто зауважити, що фразеологічні одиниці відбивають єдність і спадкоємність поколінь. Вони передають у свідомість читачів, як естафету, великі народні істини, виплекані віками і зафіксовані в народній педагогіці. Фразеологізми відбивають філософію, мораль, історичний досвід народу, допомагають будувати мову – мову образу і надзвичайно містку. Потрапивши до "Катренів...", стійкі вирази трансформують досвід народу, історію, проблеми, суперечності життя, плекають справжні ідеали. У більшості випадків фразеологізми в О. Гончаренка вживаються у незмінному вигляді, як готові одиниці, рідше – зі зміною форми і змісту.

Фразеологія письменника являє собою цікаве явище, в ній надзвичайно яскраво відображається самобутність української мови, її національні риси. О. Гончаренка можна впевнено назвати розбудовником національної мови, адже він саме той, хто глибоко „відчуває найтонші порухи народного слова, відтворює живе слово народу” [2, с. 208].

В українській фразеології відбита багата історія народу, минуле української мови і її особистості на сучасному етапі. У "Катренах..." О. Гончаренка звертаємо увагу на те, що модифіковані та перенесені в контекст фразеологічні одиниці узагальнено підкреслюють різні риси характеру людей, їх виховання за законами народної педагогіки, специфіку народного мовлення. Кожен народ у процесі свого розвитку створював властиву лише йому систему законів і правил, за якими виховував та навчав своїх спадкоємців. Такі закони й правила активно діяли і діють нині у звичаях народу, в обрядах, традиціях роду, общини й реалізуються у праці й поведінці кожного члена колективу та, звичайно ж, відображаються в мові. І слово Гончаренка виступає одним із засобів народної педагогіки. Письменник використовує багаті скарби народної фразеології, послуговується стійким виразом, який вже пройшов "апробацію" у мові народу і знайшов його (народу) цілковите схвалення.

В "Катренах..." О. Гончаренка помічаємо досить широкі хронологічні межі фразеологізмів: від виразів, які прийшли ще з давньоруської мови („лагідь християнська", „білий світ"), до тих, які виникли порівняно недавно (зазначимо: недавно – як для історії), – переносних виразів термінологічного походження, зв'язаних із процесами праці, побутом, культурою, розвитком науки тощо („чесний труд", „сердечні ритми",

„закон тяжіння", „фрейдівські страхи", „знаки Зодіаку", „від Ла-Маншу до Уралу", „спільний кул").

Фразеологізми, як і слова, виражають поняття і позначають явища дійсності. Але в них вираження понять і явищ дійсності має експресивний характер. Виразовість, образність є невід'ємною, специфічною рисою фразеологізмів. Поєднання у змістові фразеологічних одиниць номінативного й емоційно-оцінного елементів дозволяє використовувати фразеологізми для передачі як логічного змісту думки, так і образного уявлення про що-небудь. О. Гончаренко, використовуючи фразеологізми, виражає емоційне ставлення до зображуваного. Присутність у "Катренах...", як сам митець зазначає ще в назві („навіяне"), фразеологічних одиниць робить його поезії більш виразними, живими, надає їм національного колориту. Національна своєрідність фразеологізмів в О. Гончаренка простежується на семантичному рівні. У фразеологічних одиницях відображаються особливості психології, способи мислення, специфічні умови розвитку і духовного життя людей.

Фразеологізми у „Катренах..." мають, головним чином, живомовне походження. Але письменник черпає їх і з інших джерел, а саме:

1) з усної народної творчості: „вій-вітрами злякані", „на білому коні", „для годиться", „од сорому перед людьми", „світ ясний", „добрий чоловік", „чисте поле", „святе місце порожнім не буде", „білий світ", „край світу", „Щедрий вечір! Добрий вечір! Син Божий народився!", „водить Маланку"; „зносив свої залізні постолі";

2) з біблійної літератури: „дай їм, Боже!", „благовісту час", „Зірка Вифлеєму", „Богом-Отцем явлені", „Царство Боже", „Небесне Царство", „старе світило", „наче страшний суд настав"; „жива душа", „двічі в одну воду не ввійдеш", „продати б іродам", „не боявся й Страшного Суду", „оскоромитись у піст", „Ісус воскрес!"; „шукаєш свою Ріку", „небачений Потоп", „нести свій хрест", „на Першій Крузі", „на останньому суді";

3) з наукової, публіцистичної, політичної, художньої літератури, наприклад: „гоп зі смиком"; „цяця цяцькована"; „Дніпровський Щит"; „в історію влип", „вища сила"; „з варяг у греки", „такий собі без-Пата-Паташон", „музика вселенського органа", „усе життя – театр", „і все мине!"; „хрестовий похід", „авгієві стайні та хліви", „усім смертям назло", „дурний Стецько", „острів скарбів", „і один – в полі воїн".

У „Катренах..." помітне місце посідають:

а) прислів'я і приказки: „Прожити вічність – це не поле перейти" [1, с. 432]; „Що старе – що мале" [1, с. 25]; „Раденькі, що дурні" [1, с. 42]; „Пригрівся, як за пазухою в Бога" [1, с. 45]; „П'яньенький, мов чіп" [1, с. 99]; „Двічі в одну воду не ввійдеш" [1, с. 102]; „То горе, якщо розуму нема" [1, с. 122]; „Після мене – хоч потоп"

[1, с. 475], які дозволяють письменникові не перевантажувати мовлення, не перенасичувати його надмірними деталями і описами, а в лаконічній формі показати найтипівше, підкреслити основне;

б) афоризми: „Мудрий будує свій дім / лише... на надійнім фундаменті” [1, с. 449]; „Всі істини – догори дригом, / і навиворіт – правди всі” [1, с. 29]; „Величина велична – запах часу, / схоже, стає найголовнішим із понять” [1, с. 489]; „Цілий світ – за нами, / переповнений сенсу, сталості і змісту”; „Ні! Філософія не вибилась в науки. / Все просто в Істині: живи або помри” [1, с. 492]; „Є що порівнювати, осиливши дорогу, / свої й чужі стоптавши спориші” [1, с. 38]; „Навчись любити те, що в тебе є” [1, с. 39]; „Із найдорожчого дається нам – життя” [1, с. 123]; дидактичність складає одну із істотних рис афористики; О. Гончаренко розкриває суть явищ, дає їм оцінку і характеристики (знову ж таки під кутом зору народної моралі), застерігає від самолюбства і марнослів'я, закликає до високої моральної дії, показує зворотний бік “ходячих” істин; афоризми пробуджують людину до свідомого і відповідального пізнання життя у всіх його вимірах, до пошуку свого власного місця в житті;

в) сентенції: „Природа ще таки здивує нас, / як завжди, відродившись із нічого” [1, с. 67]; „Сказавши „А”, не завжди скажеш „Б”: / усе-таки нам звичніше мовчати” [1, с. 67]; „хто над усе боїться втоми, / хай осягає тіні при дорозі” [1, с. 432]; „Всі могли би ми бути великими, / якби всяк так у себе вірив” [1, с. 455]; „Гріхи тавром лишаться й для нащадків, / як генетичні, вроджені страхи” [1, с. 481]; „Тож мрій-не-мрій, а час шукати ріки: / по-іншому не вижити ніяк” [1, с. 479]; „Мла – то місце мертвих! / Живцем не пніться у тар-та-ра-а-ра-а-ри-и!!!” [1, с. 31]. Пов'язані ці індивідуалізовані вирази із властивістю людської свідомості ідентично відображати реальну дійсність і явища, які в ній відбуваються; старша, багата життєвою мудрістю людина схильна поділитися своїми думками і спостереженнями; за народною педагогікою дбати про іншу людину, яка крокує поруч з тобою, – обов'язок кожної свідомої людини, і саме „життєві напучення” потрібні кожному; митець справді народний повинен всю свою поетичну силу скеровувати на витлумачення моральних істин іншій людині – така вона, народна філософія, і це й зумовило добір стійких виразів;

г) парадокси: „Як вітри лихі промчать, / і всміхнуться люди, / у життя і у дівчат / гарбузів не буде” [1, с. 436]; „Якщо Вірменія – країна волаючого каменю, / Україна – країна пісень крем'яних” [1, с. 449]; „Ми із усіх давно відомих філософій / самі обрали філософію страждань” [1, с. 453]; „у захмар'ї менше видно, / як Каїн Авеля на вила підійма” [1, с. 465]; „Душ запасних у Господа немає, / за нами повертаємося ми” [1, с. 480]; „Вже треба й вмерти, щоб дійти до матері” [1, с. 487].; „Гірших же і ворогів немає, / ніж

знавіснілі вчорашні друзі” [1, с. 7]; „На перстах полічить в Україні / носіїв українських облич” [1, с. 9]; „Чесніше й не створиться образу, / аніж тіні на чистім снігу” [1, с. 21]; „Якщо часто купуєш непотріб, / продаватимеш головне” [1, с. 29]; „Так хочеться „завжди”, „всього” і „зразу”, / та, зрештою, гибієш в тім, що є” [1, с. 52]; „Людина, що жадає досконалості, / так чи інакше набуває ворогів” [1, с. 128].

Знайшла своє відображення у Гончаренкових ”Катреах...” природна схильність людського розуму до поєднання, зіставлення, протиставлення думок про явища і предмети зовнішнього світу. Стійкі вирази, що їх використовує О. Гончаренко, як правило, завжди доречні, вони подають народні неписані моральні настанови: ”Тобі для того, щоб душі дістати миру, / не треба йти аж до гори Сіон – / достатньо заспокоєно повірити / у сутність українських аксіом” [1, с. 461]; „На когось ти уперто котиш бочку - / то хтось тобі в цей час копає яму” [1, с. 35]; „Хоч по прикметах білий цвіт – не до розлуки, / та свята вічного на світі не бува” [1, с. 73].

Народна педагогіка – скарбниця невичерпна. І О. Гончаренко намагається взяти з цієї скарбниці влучне слово, яке б засіло у пам'яті читача, спонукало до “самопокращення і самопізнання”. Адже народне слово підпорядковане єдиній меті – формуванню людини вихованої, розумної, фізично загартованої, патріота свого народу.

О. Гончаренко постійно звертається до народного досвіду, бо, як каже народна мудрість, “як би ти не знав багато, більше за народ не знатимеш” [7, с. 17].

У „Катренах...” фразеологізми звичайно використовуються: 1) у цілісній формі (частіше): маялась душа; заходять з тилу; греблі рве; вдень і з вогнем; на коні під'їхати; не стало кебети; ні слуху, ні духу; заходиться плачем; хоч в око стрель; дулю з маком; умити руки; перейти Рубікон; туманність Андромеди; зривається на крик; у воду й вогонь; яблуку не було де впасти; обоє рябое; посміхалися на кутні; лягли кістками; пустились берегів; втрапляли в халепу; як Пилип з конопель; муляти в очі; тануть на очах; задніх пасти; на душі відлягло; 2) у видозміненій, трансформованій формі (найчастіше до складу сталого словосполучення додаються слова, які надають фразеологізму нового, більш яскравого звучання, чи відбувається заміна одного слова іншим, є й „зросійщені” фразеологічні одиниці): у красному кутку; готовий до чорного діла; справа варта свіч; гречаної вовни настригти; зачудить веселий баляндас; мороз допече аж до пристрибу; жити всім дружбам на зло; ховає зла грудку за пазуху; соловей пускає півня; у тебе з рук їдять і райські птиці; вітром кутні остуди; здався вам на милість, сам собі на зло; йшов, не шукавши броду; з вашого сліду пив; сокіл гріє руку; шкури на бубни із нас здеруть; ошелешений, наче зяблик; тобі не до вертепу. Як

видно, структури збігаються у плані змісту при незначній розбіжності в плані вираження: збігання сигніфікативно-денотативного значення, функціонально-стилістичних і емоційно-експресивних коннотацій і структурно-граматичної організації.

Від майстерності й чуття письменника залежить, що читач буде думати про те чи інше явище, як його буде сприймати. Фразеологізми, як зауважує В. Ужченко, “несуть не тільки предметну, а й естетичну інформацію: вони пробуджують діяльність уяви і викликають переживання” [6, с. 13] у читача.

Під пером майстра слова оновлюються і набувають нового відтінку давно відомі скарби української фразеології. Поєднуючись з емоційно вираженою думкою, усталені вирази утворюють, як наголошує В. Чабаненко, “мовні знаки української національної культури” [8, с. 208]. У метафоричній, образній мові “Катренів...” фразеологізми структурно не виділяються з тексту, не створюють контрасту, а, навпаки, підтримують і посилюють загальний колорит мови. Вони “більш органічно входять у мовну тканину... і часто сприймаються як оригінальний витвір думки, а не як використаний загальнономовний засіб” [3, с. 118]. Саме у вживанні фразеологізмів особливо яскраво проявляється національна специфіка Гончаренкової мови, яка склалась у своєрідності асоціацій, уявлень, сприймань, що відображають значною

мірою особливості психології, історії, умов життя українця.

Мовна художня творчість – двобічний процес: загальноновживана мова і конкретно її пласт – загальнономовна фразеологія є основою мовотворчості письменника, але насправді талановитий майстер збагачує національну літературну мову оказіональними, індивідуально-авторськими елементами. Відбір фразеологічних одиниць, етнокультурна їх зумовленість та вміле використання закладених у них виражальних можливостей є одним із визначальних складників індивідуального стилю О. Гончаренка.

1. *Гончаренко О.* Катрени оголошених картин (навіяне живописом Івана Марчука) / О. Гончаренко. – К.: Фенікс, 2011. – 520 с., іл. 2. *Культура української мови: [довідник] / С.Я. Єрмоленко, Н.Я. Дзюбишина-Мельник та ін.* – К.: Либідь, 1990. – 304 с. 3. *Стилістика української мови: [підручник] / Л.І. Мацько, О.М. Сидоренко, О.М. Мацько; за ред. Л.І. Мацько.* – К.: Вища школа, 2003. – 462 с. 4. *Сучасна українська літературна мова. Стилістика / за заг. ред. І.К. Білодіда.* – К.: Наукова думка, 1973. – 589 с. 5. *Ужченко В.Д.* Народження і життя фразеологізму / В.Д. Ужченко. – К.: Радянська школа, 1988. – 279 с. 6. *Ужченко В.Д.* Фразеологія сучасної української мови: [навчальний посібник] / В.Д. Ужченко, Д.В. Ужченко. – К.: Знання, 2007. – 494 с. 7. *Фольклор: [збірник] / уклад.: В.В. Шумська.* – К.: “А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА”, 2010. – 327 с. 8. *Чабаненко В.А.* Стилістика експресивних засобів української мови / В.А. Чабаненко. – Запоріжжя: ЗДУ, 2002. – 351 с.

Ольга Ванденко

### Рецепція образу жінки-митця у творі І. Древіц „Беттіна фон арнім”

*У статті розглядаються особливості художнього біографізму як провідної складової оригінальної концепції образу Беттіни фон Арнім, яка створена письменницею ХХ століття Інгеборг Древіц у процесі осмислення культурного здобутку доби романтизму.*

*The peculiarities of artistic biography as leading part of original conception of Bettine phon Arnim's character were stated in this article. This conception was created by I. Drevits during the process of comprehension cultural achievement of romanticism epoch.*

Нова біографія Беттіни фон Арнім (1785 – 1859) належить популярній сучасній німецькій письменниці Інгеборг Древіц, авторці відомих творів „Eine fremde Braut“ („Чужа наречена”, 1968), „Wer verteidigt Katrin Lambert?“ („Хто захистить Катрін Ламберт?”, 1974), „Gestern war heute“ („Вчора було сьогодні”, 1978), „Eis auf der Elbe“ („Лід на Ельбі”, 1982), „Eingeschlossen“ („У оточенні”, 1986). Серед них „Беттіна фон Арнім”, (1969), яку науковці не випадково зараховують до роману-есе, посідає особливе місце, зокрема у сучасному вивченні творчого доробку письменниці минулої епохи.

Життєпис Беттіни фон Арнім порівняно недостатньо вивчений, але можна простежити за тими відомостями, що існують і які рік до року

змінювалися, за усіма перипетіями цього складного і тривожного життя. Утім щоразу трапляються загадки, саме тому, що зовнішня біографія письменниці часто суперечить з її внутрішнім світом, життєвим планом і прагненнями.

Завдання нашої розвідки – розкрити нову концепцію особистості, поданої біографом ХХ століття та проаналізувати поетику твору сучасної письменниці І. Древіц „Беттіна фон Арнім”.

Актуальність даної статті зумовлена потребою аналізу поетики твору І. Древіц „Беттіна фон Арнім”, настійливою через те, що в українському літературознавстві немає цілісного розбору зазначеного твору. У різні часи